

OSAMU DAZAI

ODEPSANÝ

Jeden z nejprodávanějších japonských románů v historii

Odepsaný

Osamu Dazai

Odepsaný

slovar

Czech edition © Nakladatelství Slovart, s. r. o., Praha 2022
Translation © Zdenka Švarcová 2022

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být reprodukována, uložena ve vyhledávacím systému či šířena jakýmkoliv způsobem (elektronicky, mechanicky, kopírováním, nahráváním či jinak) bez předchozího svolení majitelů autorských práv.

Z japonského originálu přeložila Zdenka Švarcová
Redakce Michaela Šmejkalová
Editor Jan Pavel
Vydalo Nakladatelství Slovart, s. r. o., v Praze roku 2022
Sazba Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tisk FINIDR, s. r. o., Český Těšín

Cena uvedená na obálce je nezávazným doporučením pro koncové prodejce.

ISBN 978-80-276-0410-4
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
www.slovart.cz

PŘEDMLUVA

Viděl jsem tři fotografie toho muže.

Na jedné, pocházející, lze-li to tak říct, z období mladosti – odhadem kolem deseti let věku –, stojí u zahradního jezírka obklopen houfem žen (představuji si, že to jsou sestry a sestřenice). Má na sobě kalhotovou sukničku s širokými pruhy a nehezky se usmívá. Nehezky? Lidé tupí (myslím na ty, kteří nevěnují pozornost půvabu a ošklivosti) se nad ní asi zatváří neurčitě a slušně podotknou:

„To je moc roztomilý chlapec.“

Nebude to však znít jako úplně prázdná lichotka, neboť stín jakési běžné „roztomilosti“ nelze tomu dětskému úsměvu rozhodně upřít. Postačí ale, aby se na fotografii zadíval člověk aspoň maličko zběhlý ve věcech půvabu a ošklivosti, vlastně postačí, aby ji zahlédl jedním okem, a hned zavrčí nepříjemně znepokojen:

„Jakže, tak podivné dítě!“

Potom asi fotografii s odporem odstrčí, jako kdyby chtěl smést housenku.

Těžko říct proč, ale čím déle jsem se na tu usmívající dětskou tvář díval, tím víc ve mně budila pocit něčeho

nepříjemného a odpuzujícího. Smavá tvář to v žádném případě není. To dítě se totiž ani v nejmenším neusmívá. Důkazem toho je, že tam stojí zatínajíc pevně obě ruce do pěstí. Žádný člověk se přece nemůže usmívat se zaťatými pěstmi. Opička je to. Šklebíci se opičí obličej. Vlastně jen nakrčená tvář plná ošklivých vrásek.

Skoro jsem měl chuť říkat mu „chlapeček-dědeček“, protože na té fotografii má opravdu nepěkný a něčím odporný výraz, až se z něj člověku zvedá žaludek. Předtím jsem nikdy, ani jedinkrát, dítě s tak divným výrazem neviděl.

Také tvář na druhé fotografii prozrazuje přetvářku v nečekaně úděsné míře. Je to obrázek studenta. Nedá se přesně určit, jde-li o snímek z let středoškolských nebo vysokoškolských, rozhodně ale zachycuje studenta nebezpečně pohledného. Jenže i v tomto případě jsem z něj měl pocit stejné podivnosti. Jako by to ani nebyl skutečný člověk z masa a kostí. Sedí v proutěném křesle nohu přes nohu, na prsou mu z kapsičky studentského stejnokroje vykukuje bílý kapesník a samozřejmě – usmívá se. Smějící se tvář na tomto snímku už nepřipomíná vrásčitou opičku. Zdobí ji skutečně vydařený krásný úsměv, který se přesto od běžných lidských úsměvů v něčem liší. Není v něm špetka opravdovosti, ať už si pod tím představujeme pulsující krev či plnost prožitku. Je to úsměv lehčí než pták, lehký jako pírkó, úsměv pro aršík bílého papíru. Působí zkrátka dojmem něčeho ve všem všudy vyumělkovaného. Nechybí mu domýšlivá póza ani lehkovážnost a zženštilost, ani – jak se dá očekávat – módní okázalost. Pečlivému pozorova-

teli neunikne, že v tomto přitažlivém studentovi je něco ošklivého, co připomíná strašidelný příběh. Do té doby jsem nikdy, ani jedinkrát, neviděl mladého muže tak podivného půvabu.

Poslední ze tří fotografií je nejhroznější. Vůbec už nelze určit, kolik mu na ní může být let. Zdá se, že hlavu má už zčásti bílou. Sedí v koutě hrozně špinavé místnosti (na snímku je zřetelně vidět zeď na několika místech rozpukaná), natahuje ruce nad malé ohřívadlo a tentokrát se neusmívá. Nemá žádný výraz. Řekl bych, že je to fotografie, z níž číší neštěstí a opravdová ošklivost, jako by ten, který si na ní hřeje ruce nad ohřívadlem, už ani nežil. Měl jsem možnost zevrubně prostudovat jeho rysy, snímek byl pořízen poměrně zblízka, obličej je tudíž dost velký. Obvyklé čelo, obvyklé vrásky na čele, obvyklá víčka, oči, nos, ústa, brada, jenže bez výrazu, zkrátka tvář, která nic neříká. Nemá žádnou osobitost. Například jsem se zkusil na fotografii podívat a potom zavřít oči. Sotva je zavřu, zapomenu, co na ní bylo. Dokážu si připomenout stěnu pokoje, malé ohřívadlo, ale dojem z tváře hlavní postavy se rázem vypařil, nevzpomenu si na ni ani s největším úsilím. Tvář pro malíře nezajímavá. Dokonce ani karikaturista by z ní nic nevytěžil. Otevřu oči. Není mi však dopřáno ani tolik potěšení, abych si mohl říct: „Aha, tak takhle vypadá, už jsem si vzpomněl.“ Přehnaně řečeno, i když otevřu oči a znovu se na fotografii zadívám, nemůžu se upamatovat. Je mi jenom jaksi nepříjemně, zneklidním a dostanu chuť odvrátit zrak.

Člověk, na nějž už, jak se říká, „sáhla smrt“, by byl možná výraznější a výmluvnější než tento tvor, na jehož

lidském krku jako by seděla hlava tažného koně, tvor, který ač neznámo čím, způsobí, že vám přeběhne mráz po zádech a pocítíte nevolnost. Dosud jsem nikdy, opravdu ani jedinkrát, neviděl muže s tak podivnou tváří.

ZÁPISKY
PRVNÍ ČÁST

Prožil jsem život plný hanby.

To, čemu říkají lidské žití, je pro mne velká neznámá. Narodil jsem se na venkově, na severu ostrova Honšú v kraji Tóhoku a byl jsem už dost velký, když jsem poprvé spatřil vlak. Běhal jsem nahoru a dolů po mostě, který se klenul nad kolejemi na nádraží, a vůbec mi nepřišlo na mysl, že byl postaven s cílem umožnit přechod na opačnou stranu trati. Měl jsem za to, že takový most je zařízení na způsob zahraničních pódíí, prostě náročná rozkošná módní věc, jež má zkrášlit prostory železniční stanice. Obávám se, že mi tato představa vydržela příliš dlouho. Chození po schodech nahoru a dolů bylo pro mne především znamenitou hrou. Tento most jsem považoval za nejskvělejší ze všech služeb poskytovaných železnicí. Nadšení však prudce opadlo ve chvíli, kdy jsem shledal, že se jedná o čistě užitkové schodiště určené pro cestující, kteří se chtějí dostat na druhou stranu nádraží.

Nebo jsem si jako mladý kluk prohlížel knížku s obrázky podzemní dráhy. Vůbec mě nenapadlo, že tento důmyslný dopravní prostředek vznikl pro praktickou potřebu. Prostě jsem si myslel, že podle nové módy je mnohem zajímavější a zábavnější vozit se v podzemí než po zemi.

Od útlého dětství jsem byl slabý a churavý a spoustu času jsem strávil na lůžku. Prostěradla, povlaky na polštáře i na příkrývky jsem vždycky považoval za zcela nicotné zdobné doplňky, a když jsem si téměř ve dvaceti uvědomil, že to jsou nad očekávání praktické věci, posmutněl jsem. Srdce mi usedalo nad lidskou šetrností.

Také jsem nikdy nepoznal, co je to prázdný žaludek. Nechci tím dát najevo, že jsem vyrůstal v rodině, kde bylo o šaty, jídlo a střechu nad hlavou dobře postaráno. Nejde mi o žádnou omšelou frázi. Chci jen říct, že jsem vůbec netušil, jaké to je mít pocit „prázdného žaludku“. Zní to asi divně, ale i když mám hlad, samotného mě to netrkne. Od první až do deváté třídy, pokaždé když jsem přišel ze školy, všichni se hned seběhli, a že musím mít hlad, prý si sami dobře pamatují, jaký mívali po návratu ze školy strašný hlad, a jestli nechci bonbony, třeba ty mléčné s bobovou náplní. Překřikovali se, že mají i piškoty a žemle, takže nakonec jsem přemožen vrozenou poddajností zašeptal, že mám hlad, a nacpal si do pusy nějakých deset bonbonů. To mi však ani v nejmenším neulehčilo pochopit, co obnáší pocit prázdného žaludku.

Jistěže se i já umím pořádně najíst, ale opravdu si nevzpomínám, že bych se kdy byl pustil do jídla z hladu. Jím všelijaké speciality. Jím jídla považovaná za lahůdky. Většinou se až k prasknutí najím všeho, co mi nabídnou mimo domov. Když jsem byl ale malý chlapec, byly pro mne hodiny strávené u rodinného stolu skutečně tím největším utrpením.

V našem venkovském domě bývalo prostřeno pro všech deset členů rodiny, dva a dva proti sobě ve dvou

řadách a mně – nejmladšímu z dětí – patřilo, samozřejmě, poslední místo. Jídelna byla tmavá a během oběda, kdy všech deset lidí bez jediného slova vyjídalo misky, mě vždycky mrazilo. Protože naše rodina byla ve svých zvyklostech venkovsky starodávná, byla i strava většinou jednotvárná, nebylo žádoucí toužit po zvláštностech nebo nákladných lahůdkách. Postupně ve mně narůstal panický strach ze společného jídla. Byl jsem nejmladší, v tmavé jídelně jsem se na posledním místě u stolu klepal zimou, po troškách jsem nabíral jídlo a zamyšleně je strkal do úst. Proč musejí lidé jíst přesně třikrát za den? Všichni se u toho tváří smrtelně vážně, jako kdyby to byl nějaký obřad. Třikrát denně se rodina přesně ve stanovenou hodinu sejde v tmavé místnosti, podle určeného pořádku zaujme každý své místo a beze slova žvýkají rýži, ať mají chuť nebo ne, hlavy skloněné – snad se modlí k duchům, kteří se plíží domem, uvažoval jsem dokonce jednou.

Když mi říkali, že umřu, nebudu-li jíst, znělo mi to jenom jako podivná výhrůžka. Přesto však mě ta pověra trvale zneklidňovala a naháněla mi strach. (Nahání mi jej i dnes, když ji už v nejmenším nemůžu za pověru pokládat.) Člověk pracuje, aby měl jídlo, bez něhož by umřel, a proto musí jíst – žádná jiná věta nebyla pro mne víc nesrozumitelná, dvojsmyslná, v žádné jiné jsem neslyšel větší hrozbu.

Prostě je pro mne počínání lidí dodnes jednou velkou záhadou a pravděpodobně už i zůstane. Nepokoj, v němž se noc co noc zmítám na lůžku, sténám, dokonce šílím, pochází z té úplné odlišnosti štěstí v mém vlastním pojetí a štěstí, jak je pojmají všichni ostatní lidé na celém světě.

Jsem vůbec šťastný? Sice mi od malička všichni neustále říkali, že jsem dítětem štěstěny, ale já sám si vzpomínám jen na peklo. Naopak všichni ti, kteří mě prohlašovali za šťastlivce, mi připadají nesrovnatelně, nepopsatelně spokojenější.

Někdy si dokonce říkám, že by to někomu z bližních možná vystačilo na celý život, kdyby měl nést břímě jen jedině z mých deseti běd.

Zkrátka to nechápu. Nemám představu ani o povaze, ani o míře starostí svých bližních. Zřejmě mají starosti praktického rázu, jež lze vyřešit pouhým nasycením, je ale možné, že právě ony je trápí nejvíce, a třeba jim také působí nesnesitelná muka a drásají je do krve, stejně jako mne trýzní mých deset běd. Stali se z nich naprostí egoisté, kteří jsou navíc přesvědčeni, že to tak má být.

Podle všeho o sobě nikdy nezapochovali. Je to asi pohodlné, ale snad všichni lidé takoví nejsou, snad se s tím všichni nespokojí, nevím... V noci tvrdě spí, ráno jsou nejspíš jako rybičky, jaké se jim zdají sny? O čem přemýšlejí, když jdou po ulici? O penězích? Doufám, že nejen o nich, to snad ani není možné. Myslím, že jsem už někde zaslechl výklad o tom, jak člověk žije v zájmu naplnění žaludku, ale zatím ještě k mému sluchu nedolehlo nic o tom, že by žil v zájmu naplnění kapsy, zatím ne, i když vlastně podle všeho... Ne, prostě to nevím... Čím víc o tom všem uvažuji, tím méně tomu rozumím, a tím víc si sám připadám úplně jiný než všichni ostatní, napačený neklidem a strachem. Nejsem už ani schopen rozmlouvat s bližními. Nevím, jak a o čem si s nimi povídat.

Tady jsem vymyslel šaška.

Z mé strany to byl poslední pokus získat si přízeň lidí. Ačkoliv mi naháněli nevýslovnou hrůzu, nepřestával jsem o nich přemýšlet. Šaškovská linka byla tudíž jediným spojením, které jsem byl schopen s nimi navázat. Byla to služba v potu tváře, kdy na povrchu nesměl ze rtů zmizet úsměv, zatímco uvnitř jsem byl zdrcený, kdy úspěch visel na vlásku s vyhlídkou asi tak jedna ku tisíci.

Od dětství jsem se stále jen bál, nebyl jsem s to vyporádat se s nepříjemným dojmem, že mi ani v kruhu rodiny není přáno nahlédnout aspoň maličko do útrap a úvah mých nejbližších, a tak se ze mě už tenkrát vyklubal mazaný šašek. Než se kdo nadál, vyrostl ze mě kluk, který neřekl jediné pravdivé slovo.

Dívám-li se teď na rodinné fotografie z dob svého dětství, vidím, že mimo mě se na nich všichni tváří upřímně. Já jediný krouším obličej do podivného úsměvu. Byla to také jen jedna z podob malého smutného šaška.

Ani jednou se mi nestalo, že bych se pokusil někomu z rodiny odmlouvat, když mě napomínali. I nepatrné pokárání pro mne bylo hromobitím, které mě téměř připravovalo o rozum. Kde bych se zmohl na odmluvu! Naopak, byl jsem přesvědčen, že slova pokárání mi nepochybně zjevují „svatou pravdu“, již lidstvo uchovávalo po tisíce let nepřetržité vlády císařů, a protože já sám nemám sílu se této svaté pravdy držet, nejsem patrně způsobilý zůstat mezi lidmi. Nezmohl jsem se tudíž ani na slovní potyčku, ani na sebeobhajobu. Když se na mě někdo osopil, nabyl jsem dojmu, že jsem si sám něco nějak chybně vyložil, a tak jsem každý útok přijímal mlčky s pocitem téměř šíleného strachu.

Nikomu asi není příjemné, když jej druhý obviňuje či se na něj hněvá, na mne však z tváře rozlíčeného člověka hledí bestie hroznější, než je lev, krokodýl nebo drak. Obvykle zůstává přirozenost někde ukrytá, ale pak se jednou naskytne příležitost – jako když kráva poklidně spící na louce znenadání plácnutím oháňky usmrtí střečka, který jí lezl po břicho – a vy ji zahlédnete, jak se ve hněvu bezděčně prozradila. Ve chvílích podobného odhalení něčí pravé podoby se mi hrůzou ježily vlasy a při pomyslení, že i tato přirozenost je zřejmě jedním z vkladů do životního běhu člověka, jsem pociťoval téměř zoufalství.

Vždycky jsem se chvěl strachem tváří v tvář lidem a nemaje špetku sebedůvěry ve své člověčí schopnosti, ve vlastní slova a činy, schovával jsem svá muka v malé krabičce v nitru, přepečlivě jsem skrýval vlastní melancholii a nervozitu a předstíraje nevázané veselí, dosáhl jsem postupem doby dokonalosti jako bláznivý šašek.

Přišlo mi vhod všechno, čím se mi podařilo lidi rozesmát. Stál jsem sice stranou jejich takzvaného „života“, ale asi se mě příliš dotýkal, protože jsem byl docela posedlý myšlenkou, že se jim, lidem, nesmím stát trnem v oku, že jsem nic, vítr, prázdnota, a ve službě šaška jsem obveseloval nejen členy rodiny, ale i ještě mnohem nepochopitelnější čeledíny a služebné.

Rozesmál jsem kdekoho v domě, jak jsem si tak v létě vykračoval po chodbě v červeném vlněném svetru oblečeném pod domácí kimono. I nejstarší bratr, který se nikdy nesmál, vyprskl, sotva mě uviděl.

„Józítku, vždyť se to nehodí,“ řekl nesnesitelně líbezným tónem. Co si myslí? Takový blázen ještě nejsem,

abych nepoznal, kdy je vedro a kdy zima. Přece se nebudu uprostřed léta procházet ve vlněném svetru! Předváděl jsem jen sestřiny kamaše. Navlékl jsem je na obě ruce a nechal je vykukovat z rukávů jukaty, aby to vypadalo, že mám na sobě svetr.

Poněvadž můj otec vyřizoval spoustu svých záležitostí v Tokiu, měl dům v Uenu ve čtvrti Sakuragi, kde trávil delší polovinu každého měsíce. Přijížděl domů s hromadou dáreků nejen pro členy rodiny, ale i pro příbuzenstvo. Bylo to u něj něco jako koníček. Někdy si večer před odjezdem do Tokia svolal všechny děti do obývacího pokoje a jednoho po druhém se nás s úsměvem zeptal, jaký dárek bychom si přáli. Všechny odpovědi si poznamenal do notýsku. Taková důvěrná chvílka s tatínkem byla vzácností.

„A Józó?“ obrátil se ke mně a já ztratil řeč.

Ve chvíli, kdy jsem byl dotázán na své přání, jsem si totiž přestal cokoli přát. Blesklo mi hlavou, že je to úplně jedno, že stejně nevím o ničem, čím by mi otec udělal radost, přitom jsem ale nebyl schopen odmítnout darované, i kdyby se mi to sebevíc nelíbilo. Neuměl jsem nazvat protivnou věc protivnou a na druhé straně, když se mi něco líbilo, vychutnával jsem to bojácně, jen jakoby úkradkem a přitom s krajním roztrpčením. Vždyť jsem neměl dost síly ani na to, abych si vybral ze dvou možností. I to byl myslím jeden z nešvarů patřících k závažným příčinám „života plného hanby“, k němuž jsem v pozdějších letech postupně šel.

Protože jsem mlčel a jenom se ošíval, zatvářil se tatínek poněkud rozladěně.

„Třeba knížku, nebo něco jiného? V Asakuse prodávali v krámcích masky na novoroční Lví tanec v dětské velikosti, nechtěl bys takovou na hraní?“

Stačí, aby se někdo zeptal „nechtěl bys?“, a vše je předeem ztraceno. Nezmohl jsem se ani na šaškovskou odповěď. Můj šašek docela vypadl z role.

„Knižka bude asi nejlepší,“ řekl s vážnou tváří nejstarší bratr.

„Myslíš?“

Tatínek, aniž si co zapsal, otráveně zaklapl notýsek.

Ten večer jsem se třásl pod příkrývkou a uvažoval, jaká to byla chyba takhle si tatínka pohněvat, jak jen to napravit, teď abych se bál, že se mi určitě pomstí. Potom jsem tiše vstal, šel do obývacího pokoje a vytáhl zásuvku psacího stolu, kam jak jsem předpokládal, otec svůj notýsek uložil. Vzal jsem jej a rychle listoval až k místu se záznamem dárkové objednávky. Naslinil jsem tužku zastrčenou v notýsku, připsal LVÍ MASKA a šel si zpátky lehnout. Ani trošku jsem si lvíčka na Lví tanec nepřál. Naopak, knížka by byla daleko lepší. Napadlo mě však, že tatínek by mi jej asi rád koupil, a tak jsem se mu chtěl zavděčit. Jenom proto, abych mu spravil náladu, jsem podstoupil nebezpečí tajného nočního vplížení do obývacího pokoje.

Jak se dalo čekat, můj krok do tmy nakonec sklidil veliký úspěch. Tatínek se za pár dní vrátil z Tokia a já jsem v dětském pokoji slyšel, jak halasně vypráví mamince:

„Jdu do krámu s hračkami, otevřu tuhleten notes a vidím, že je tu napsáno LVÍ MASKA. Moje písmo to není. Čí tedy? Lámu si hlavu, ale pak mi to došlo – Józó. To

je jeho klukovina. Když jsem se ptal, co mu mám přivést, mlčel a jenom se šklebil, ale zřejmě si lvíčka hrozně přál, takže to tam nakonec připsal. Nepřipadá ti ten kluk nějaký divný? Určitě. Nejdřív dělá, že neumí napočítat do pěti, a pak si to tu krásně napíše. Když masku tolik chtěl, mohl mi to snad říct. Rychle ho zavolej!“

Jindy jsem zase sezval do evropsky zařízeného pokoje čeledíny a služebné, jednoho z přítomných mužů jsem přinutil brnkat jen tak nazdařbůh na piano (bylo to sice na vsi, ale náš dům byl vybaven všemi náležitostmi) a za doprovodu různých pazvuků jsem předvedl indiánský tanec, až se všichni smáli na celé kolo. Prostřední bratr pořídil pomocí blesku moji fotografii. Jakmile byl snímek hotov, znovu se celý dům otrásal smíchem. Bylo na něm totiž vidět, jak mi při indiánském tanci vykukuje zpod záhybu bederní roušky (to jest potištěného bavlněného šátku) malý pinda. Snad můžu i to přičíst ke svým nečekaným úspěchům.

Odebíral jsem měsíčně nejméně deset dětských časopisů a kromě toho jsem z Tokia dostával spoustu vcelijakých knih, které jsem v tichosti pročítal, takže jsem se důvěrně seznámil se všemi těmi doktory Žvastouny a Chvastílkou, a navíc jsem dosáhl značné sečtěllosti v žánru humorných fejetonů z doby Edo, strašidelných příběhů i různých povídek a taškařic. Proto bylo pro mne hračkou rozesmát lidi v domě šprýmem proneseným s kamennou tváří.

Ale ouvej – škola!

Ve škole mě totiž uctívali. Jenže mně naháněla nevýslovnou hrůzu už pouhá představa uctívání. Až jednou

podvedu člověka opravdu téměř dokonalého, až mě nějaký vševěd-všeuměl prokoukne, pak budu rozbit napa-drt' a vystaven hanbě strašnější než smrt – takový byl můj jednoznačný závěr ve věci „požívání úcty“. Teď sice za podvádění lidí „požívám úcty“, ale stačí přece, aby to poznal jeden jediný, který to řekne dál... Jaký hněv a jakou pomstu můžu čekat od lidí, až přijdou na to, že jsem je podváděl? Při pouhé představě jsem cítil, jak mi na celém těle naskakuje husí kůže.

Úcta, jíž jsem se ve škole těšil, nesouvisela s tím, že pocházím z bohaté rodiny, ale s tím, že jsem, lidově řečeno, „uměl“. Od malička jsem churavěl a často jsem pro nemoc zameškal několik měsíců, někdy i většinu školního roku, a přesto když jsem pak zesláblý přijel rikšou do školy na výroční zkoušku, „uměl“ jsem patrně víc než všichni ostatní ze třídy. Ani když jsem byl zdravý, nevěnoval jsem učení valnou pozornost, a třebaže jsem do školy chodil, kreslil jsem si při vyučování karikatury a různé jiné obrázky, které jsem o přestávkách předváděl spolužákům, abych je rozesmál. Slohová cvičení jsem psal výhradně jako komické historky a nepustil jsem od nich ani po učitelově napomenutí. Věděl jsem totiž, že ve skutečnosti se učitel potají na moje historky těší. Tak jsem mu třeba jednou odevzdal velmi tklivě sepsanou příhodu z vlaku, kdy jsem jel společně s matkou do Tokia a omylem se vyčural na chodbičce do plivátka. (Tenkrát, cestou do Tokia, jsem to však neudělal z nevědomosti. Udělal jsem to schválně a maskoval to dětskou prostoduchostí.) Byl jsem pevně přesvědčen, že příhoda pana učitele dozajista pobaví, a tiše

jsem jej sledoval až ke sborovně. Hned jak vyšel ze třídy, vyhledal moji kompozici v haldě prací sebraných od všech žáků a už na chodbě ji začal číst a pochechtávat se. Asi dočetl přesně na prahu sborovny, protože jsem zahlédl, jak se celý brunátný nahlas rozesmál a dal moji práci přečíst ostatním učitelům. Byl jsem navýsost spokojen.

Vykuk.

Dařilo se mi vypadat jako vykuk. Vůbec se mi dařilo, od požívání úcty až po unikání odplatě. Na vysvědčení jsem míval ze všech předmětů deset bodů, jediné z chování mi dávali jednou sedmičku, podruhé šestku. I to zavdalo podnět k velkému smíchu v domě.

Moje pravá povaha však byla na hony vzdálena všem možným vykukům. V té době jsem byl služkami a čeledíny poučen o zraňujících věcech a také znásilněn. Dnes si myslím, že z lidských zločinů je to ten nejohavnější, nejpodlejší, nejkrutější násilný čin, jakého se lze na mladistvém člověku dopustit. Ale přežil jsem to. Dokonce mi to připadalo jako objev dalšího ze specifických lidských rysů, a tak jsem se jen bezbranně smál. Kdybych nebyl zakřiknutý a byl zvyklý říkat pravdu, byl bych si snad dokázal postěžovat na násilnictví čeledí otcí a matce. Od kroku, jakým by bylo postěžovat si někomu, jsem si však nemohl slíbovat to nejmenší. I když si postěžuji otcí, i když si postěžuji matce, i když si postěžuji strážníkovi, i když si postěžuji vládě, všichni se nakonec nějak vymluví pomocí otřelých klišé dobře zavedených ve společnosti lidí, kteří proplouvají světem odstrkující se silnými lokty.